

Sygn. akt VI U 76/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 czerwca 2023 r.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Małgorzata Kryńska-Mozolewska

Protokolant: Emilia Bonk

po rozpoznaniu w dniu 1 czerwca 2023 r. w Warszawie na rozprawie

na skutek odwołania B. A. opiekuna prawnego J. A.

od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. z dnia 11 grudnia 2020 r. znak WN-I. (...).1.3980.2020

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W.

o ustalenie stopnia niepełnosprawności

zmienia zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że:

zalicza J. A. do stopnia niepełnosprawności znacznego do 1 listopada 2026 roku;

u J. A. **istnieje konieczność:**

- odpowiedniego zatrudnienia,
- szkolenia w tym specjalistycznego,
- zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej,
- korzystania z systemu środowiskowego, wsparcia w samodzielnej egzystencji przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
- stałej i długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku z znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji;

u J. A. **nie istnieje konieczność:**

- uczestnictwa w terapii zajęciowej,
- zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie,

J. A. nie spełnia przesłanek określonych w art. 8 ust. 3a pkt. 1 Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 - Prawo o Ruchu Drogowym i nie wymaga prawa do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 17 września 2020 roku nr: (...) do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności zaliczył J. A. do osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym o symbolu przyczyny 12-C, do 30 września 2023 roku. Niepełnosprawność datuje się od niemowlęctwa, a ustalony stopień niepełnosprawności od 1 sierpnia 2020 roku.

W zakresie wskazań dotyczących niepełnosprawności podał:

odpowiedniego zatrudnienia – nie dotyczy,

szkolenia w tym specjalistycznego – nie dotyczy,

zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej – nie dotyczy,

uczestnictwa w terapii zajęciowej - wymaga,

konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie – nie wymaga,

korzystania z sytemu środowiskowego, wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki- wymaga,

stałej i długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku z znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji – nie dotyczy,

konieczności stałego współdziałania, na co dzień opiekuna w procesie leczenia dziecka, rehabilitacji i edukacji – nie dotyczy,

spełniania przesłanek określonych w art. 8 ust. 3a pkt. 1 Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 - Prawo o Ruchu Drogowym – nie dotyczy,

prawa do zamieszkiwania w osobnym pokoju – nie wymaga.

Orzeczeniem z dnia 11 grudnia 2020 roku nr: WN-I(...) Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. utrzymał w mocy orzeczenie PZON.

(orzeczenia MZON i WZON)

Od powyższego orzeczenia WZON opiekun prawny – B. A., w imieniu J. A. wniosła odwołanie wnosząc o zaliczenie go do znacznego stopnia niepełnosprawności oraz czasu, na jaki jest wydany oraz zmiany w punktach wskazań 1, 7 i 8.

(odwołanie – k. 1-3)

W odpowiedzi na odwołanie WZON wniósł o jego oddalenie.

(odповідь na odwołanie – k. 42-43)

Sąd ustalił, co następuje:

J. A. urodził się (...) w W.. Od 20 grudnia 2021 roku jest ubezwłasnowolniony całkowicie z powodu zaburzeń psychicznych, a od 7 kwietnia 2022 roku opiekę prawną nad nim powierzono matce B. A. i ojcu R. A..

Obecnie mieszka z rodzicami, siostrą, szwagrem oraz dzieckiem siostry. W 2,5 roku życia zdiagnozowano u niego autyzm. Obecnie jest samodzielny w zakresie mycia, spożywania posiłków, ubierania się. Jednakże mama musi mu przygotować ubranie, ponieważ sam nie wybierze ubioru. Nie robi sobie ciepłego posiłku samodzielnie, musi robić to jego mama. Obecnie nie przebywa sam w domu bez opieki. Nie wychodzi także poza dom, nie załatwia spraw urzędowych - samodzielnie. Nie robi zakupów. Potrafi zamyślać się, co w przeszłości skutkowało, tym, że jadąc na rowerze o mało nie wpadłby pod samochód. Kontakt słowny z nim jest trudny i spontaniczny.

Na zajęciach szkolnych radzi sobie różnie. Okresowo napotyka trudności techniczne, wtedy jest agresywny, niespokojny np. w okresie gimnazjum złapał innego chłopca za gardło. Źle znosi krzyk i podnoszenie głosu. Jego zachowania są często nieprzewidywalne dla opiekunów, z tego powodu uczęszcza raz w tygodniu na Trening Umiejętności Społecznych. Ma obawy przed ludźmi, nie ma raczej znajomych w szkole. Na co dzień oparciem dla niego jest matka, która wspiera go w codziennej egzystencji: umawia go do lekarza, uczestniczy z nim w wizytach oraz na zajęciach terapeutycznych.

Odwołujący J. A. jest niepełnosprawny w stopniu znacznym do 1 listopada 2026 roku. Istnieje u niego konieczność odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia w tym specjalistycznego, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, korzystania z systemu środowiskowego, wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki oraz stałej i długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku z znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Nie wymaga uczestnictwa w terapii zajęciowej, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie oraz nie spełnia przesłanek określonych w art. 8 ust. 3a pkt. 1 Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 - Prawo o Ruchu Drogowym i nie wymaga prawa do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.

(dowód: opinia biegłego psychologa M. M. – k. 72-74, k. 127; opinia biegłego psychiatry M. L. – k. 94-96; postanowienia SR w Wołominie i SOWP – k.139-140)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z akt WZON, akt sprawy, a przede wszystkim na podstawie opinii głównych i uzupełniających biegłych – psychologa M. M. oraz psychiatry M. L.. Opinie były spójne, zawierały odpowiedź na pełną tezę dowodową zawartą w postanowieniu Sądu. Każdy z biegłych wydał opinię po przeprowadzeniu analizy dostępnej dokumentacji medycznej, a także po przeprowadzeniu wywiadu z opiekunem prawnym odwołującego oraz samym odwołującym. Wszelkie wnioski zawierały precyzyjne uargumentowanie.

Odnośnie zarzutów i uwag WZON do sporządzonych opinii stanowiły one wyłącznie polemikę z ustaleniami biegłego, nie było kwestionowane, w jaki sposób biegła psycholog i psychiatra przeprowadziły badania, czy sposób sporządzenia opinii. WZON w swoich zarzutach przedstawił jedynie analizę przepisów aktów prawnych ze względu na dokonane przez biegłą ustalenia. Dokonanie subsumpcji przepisów należy do Sądu. Brak było podstaw do dopuszczania dowodu z opinii kolejnego biegłego lub kolejnych opinii uzupełniających. WZON w swoich zastrzeżeniach nie wskazał na niewłaściwą metodykę wydawania opinii przez biegłych, czy też dokonanie nieprawidłowych opisów stanu zdrowia małoletniego. Jednakże Sąd mając na względzie zarzuty WZON zasięgnął opinii uzupełniających biegłych psychiatry i psychologa. Biegli w opiniach uzupełniających ustosunkowali się do stanowiska WZON podtrzymując wydane opinie główne. Nie zachodziła konieczność zasięgania opinii biegłych z innych specjalności.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie w zakresie stopnia niepełnosprawności oraz wskazań dotyczących niepełnosprawności.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1172) do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia

ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Jak stanowi ust. 4 niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Z kolei zgodnie z ust. 2 do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Na mocy § 29 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 15 lipca 2003 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 139, poz. 1328 z późn. zm.) w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności standardy w zakresie kwalifikowania do znacznego stopnia niepełnosprawności zawierają kryteria określające skutki naruszenia sprawności organizmu powodujące:

- 1) niezdolność do pracy - co oznacza całkowitą niezdolność do wykonywania pracy zarobkowej z powodu fizycznego, psychicznego lub umysłowego naruszenia sprawności organizmu;
- 2) konieczność sprawowania opieki - co oznacza całkowitą zależność osoby od otoczenia, polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwiania kontaktów ze środowiskiem;
- 3) konieczność udzielania pomocy, w tym również w pełnieniu ról społecznych - co oznacza zależność osoby od otoczenia, polegającą na udzieleniu wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka, zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych.

Zgodnie z ust. 2 przez długotrwałą opiekę i pomoc w pełnieniu ról społecznych rozumie się konieczność jej sprawowania przez okres powyżej 12 miesięcy w zakresie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 i 3.

Na podstawie § 30 standardy w zakresie kwalifikowania do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zawierają kryteria określające naruszenie sprawności organizmu powodujące:

- 1) czasową pomoc w pełnieniu ról społecznych, co oznacza konieczność udzielenia pomocy, o której mowa w § 29 ust. 1 pkt 3, w okresach wynikających ze stanu zdrowia;
- 2) częściową pomoc w pełnieniu ról społecznych, co oznacza wystąpienie, co najmniej jednej okoliczności, o których mowa w § 29 ust. 1 pkt 3.

Sąd nie mając wiedzy medycznej w zakresie oceny tego do jakiego stopnia niepełnosprawności zalicza się J. A. zasięgnął opinii dwóch biegłych ze specjalności dotyczących jego schorzeń tj; psychiatry i psychologa. Biegli zgodnie stwierdzili, że J. A. jest niepełnosprawny w stopniu znacznym. Ta niepełnosprawność jest okresowa tj; do 1 listopada 2026 roku. Wynika to z faktu, że ma naruszoną sprawność organizmu wynikającą z autyzmu i całościowych zaburzeń rozwojowych. Wymaga w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Jego niezdolność do samodzielnej egzystencji wynika z konieczności opieki na co dzień przy procesie ubierania się, przygotowania ciepłych posiłków. Wymaga również nadzoru w spożywaniu posiłków. Opiekun musi mu robić zakupy, pomagać prowadzić gospodarstwo domowe, a także pomagać w kontaktach z innymi ludźmi z powodu dysfunkcji porozumiewania się. Dodatkowo samodzielnie mimo wieku nie jest w stanie poruszać się poza domem, tym samym nie załatwia spraw urzędowych. Wymaga również sprawowania nadzoru, ponieważ wykazuje zachowania agresywne. Na co dzień funkcjonuje w oparciu o opiekę matki. Dodatkowo niemożność funkcjonowania poza domem samodzielnie implikuje fakt, że konieczne jest

jego odpowiednie zatrudnienie np. na stanowisku przystosowanym do jego zaburzeń całościowych. Reasumując J. A. jest niepełnosprawny w stopniu znacznym o symbolu przyczyny 12-C do 1 listopada 2026 roku.

W zakresie pozostałych wskazań Sąd stwierdził mając na względzie ustalenia biegłych które podziela w pełni to, że wymaga on konieczności odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia w tym specjalistycznego, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, korzystania z systemu środowiskowego, wsparcia w samodzielnej egzystencji przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki oraz stałej i długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku z znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Nie jest możliwe zatrudnienie odwołującego na otwartym rynku pracy, musi on mieć zatrudnienie uwzględniające jego niepełnosprawność w stopniu znacznym. Wymaga również szkolenia specjalistycznego, jakimi są zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie, doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, niezbędnych do wykonywania pracy. Dzięki temu będzie miał możliwość zdobycia lub podniesienia kwalifikacji zawodowych, a to zwiększa szanse na zatrudnienie i utrzymanie pracy zarobkowej. Odnośnie zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej to taki zakład jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostką, która zapewnia zatrudnienie osobom niepełnosprawnym ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz osobom z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. Osoby te wymagają specjalnych tzw. chronionych warunków pracy, czyli zatrudnienia np. na stanowisku przystosowanym do niepełnosprawności.

Odnośnie zaś wskazania z punktu 6 i 7 wskazań dotyczących niepełnosprawności Sąd stwierdził, że odwołujący spełnia do niego przesłanki. Zgodnie z art. 6b ust. 3 pkt 7 i 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, Dz.U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm. (zwanej dalej "ustawą") w orzeczeniu powiatowego zespołu, poza ustaleniem niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, powinny być zawarte wskazania dotyczące w szczególności:

- 1) konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku z znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- 3) wymogu korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki.

Przepis ustawy nie wyjaśniają wprost, na czym polegać ma znaczne ograniczenie możliwości samodzielnej egzystencji w stopniu wymagającym zapewnienia stałej lub długotrwałej pomocy lub opieki. Zdaniem Sądu, pomocne w wyjaśnieniu znaczenia owych pojęć będzie odwołanie się do definicji pojęć zbliżonych, zawartych w przepisach ustawy lub przepisach rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz.U. Nr 139, poz. 1328 - powoływanego dalej, jako "rozporządzenie"). Zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację. Pojęcie samodzielnej egzystencji łączy się, zatem z podstawowymi potrzebami życiowymi, które ustawodawca przede wszystkim identyfikuje z czynnościami samoobsługowymi, (przez które rozumieć trzeba ubieranie się, dbanie o higienę osobistą, samodzielne spożywanie posiłków), z poruszaniem się (tj. z samodzielnym przemieszczaniem się w przestrzeni) oraz komunikacją (tzn. werbalnym lub pozawerbalnym porozumiewaniem się z otoczeniem). Czynności te składają się przy tym w sposób kumulatywny na sferę samodzielnej egzystencji; świadczy o tym użycie w tekście - przy wymienianiu owych czynności - przecinka oraz spójnika „i” (oznaczającego w logice formalnej funktor tworzący zdanie koniunkcji - zob. W. Wolter, M. Lipczyńska, Elementy logiki. Wykład dla prawników, Warszawa-Wrocław 1973 r., s. 81), co oznacza, że wszystkie okoliczności objęte tym spójnikiem muszą wystąpić łącznie. Znaczne ograniczenie możliwości samodzielnej egzystencji tłumaczyć, zatem należy, jako stan, w którym dana osoba nie ma w pełni zniesionej możliwości samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, jednak jej schorzenia

wywołują określone dysfunkcje zakłócające w stopniu poważnym, istotnym samodzielną samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Z ustaleń Sądu wynika, że odwołujący, który ukończył 16 rok życia jest osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji i w tym zakresie wymaga pomocy i opieki osoby trzeciej. Wynika to z faktu, że odwołujący jest osobą niedostosowaną do funkcjonowania w społeczeństwie, nie jest w stanie komunikować się werbalnie i pozawerbalnie z innymi osobami, a także nie jest w stanie odbierać poprawnie i odczytywać komunikatów od tych osób. Musi mieć pomoc matki w codziennym funkcjonowaniu, o którym mowa była wyżej. Nie jest w stanie samodzielnie się poruszać poza domem, jest całkowicie zależny od osoby trzeciej, a ewentualny brak spowoduje, że może ucierpieć jego zdrowie lub życie, ponieważ nie jest w stanie np. robić sobie zakupów, wymaga nadzoru przy sporządzaniu posiłków.

Odnosnie konieczności korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki. Wiąże się to z bezpłatnym, nieograniczonym dostępem do usług opiekuńczych, socjalnych czy rehabilitacji itp. Jest to odwołującemu potrzebne, ponieważ jak już wyżej wskazywano jest niezdolny do samodzielnej egzystencji, nie tylko czasowo, ale na stałe.

U odwołującego nie istnieje konieczność uczestnictwa w terapii zajęciowej oraz zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie. J. A. nie spełnia przesłanek określonych w art. 8 ust. 3a pkt. 1 Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 - Prawo o Ruchu Drogowym i nie wymaga prawa do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.

Mając na względzie powyższe orzeczono jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)